

Vicent Andrés Estellés

Visat núm. 16
(octubre 2013)

Segons el mateix Estellés apunta en la nota prèvia de la primera edició d'aquest poemari, *Llibre de meravelles* va ser escrit entre 1956 i 1958, encara que la primera edició de l'obra data del 1971. Aquesta primera edició és de L'Estel, però el 1972 fou editat per Tres i Quatre, on ha tingut nombroses reedicions. Com passa amb bona part dels principals poemaris d'aquest autor, tot i ser escrit durant els anys cinquanta, *Llibre de meravelles* no va ser publicat fins a començament dels anys setanta. De fet, l'edició d'aquest poemari marca el punt de partida de la màxima difusió que assoleix l'obra del burjassoter.

Llibre de meravelles connecta present i passat. El present és dins el context franquista, un moment nefast per a la cultura catalana, i el passat s'emmarca en l'edat mitjana, el temps fundacional de la cultura catalana que apareix com un model per al futur.

La composició es divideix en tres parts, de les quals la central és clarament la més àmplia. La primera part, titulada «Teoria i pràctica de la flor natural» està formada per deu poemes sense títol. La segona part la formen quaranta-set peces (totes, llevat de dues, amb títol i citació inicial). «Propietats de la pena» és el nom de la darrera de les parts el *Llibre de meravelles*, constituïda per cinc poemes sense títol.

Així, com passa sovint en els retaules medievals, el cos central és més gran i va emmarcat per un retaule inicial que representa el paradís i un de final on es plasma l'infern. En la part central de l'obra, apareixen paratexts introductoris de cada peça que corresponen a citacions d'autors. Aquestes citacions teixeixen un camí entre l'edat mitjana i l'actualitat del poeta per mitjà de personatges, com ara el mateix Lull (s. XIII), Ausiàs March (s. XV), Teodor Llorente (s. XIX) o bé Miquel Batllori (s. XX).

La intertextualitat en *Llibre de meravelles* és pròpiament un fet transgressor en el sentit que contradiu la univocitat pròpia del discurs del règim. I més encara, s'apropa al compromís social de la mà de veus implícites que apareixen en el llibre com les de Gabriel Celaya o Pablo Neruda. Quant a les referències a altres autors, un detall destacable és com Estellés recupera la figura del poemari de Carles Riba *Elegies de Bierville*, el referent hel·lènic de Súnion com a imatge introspectiva de l'exili.

Per a aquest emblemàtic poemari de l'autor, Estellés s'inspira en el *Llibre de meravelles* de Ramon Llull (s. XIII) quant a la construcció episòdica, la finalitat didàctica i moral i el ressò medieval que assolirà aquest seu poemari en forma de tríptic. De més a més, el jo líric s'identifica amb el de *Llibre de meravelles*, Fèlix, ja que es tracta d'una literatura testimonial, més o menys irònica això sí, d'allò

que veu i que viu en la realitat. En aquest testimoniatge també trobem influències de la professió periodística de l'autor.

Pel que fa a «Teoria i pràctica de la flor natural», a més de la primera part del títol que remet a un manual d'aprenentatge, la segona part d'aquest s'associa amb el context valencianista dels anys cinquanta i és una resposta irònica contra la poesia acceptada oficialment, jocfloralista, folklòrica, tradicionalista i còmplice amb el franquisme.

La segona part compta amb set subapartats on trobem l'evocació d'un passat feliç a partir d'un present gris, la inspiració escènica de la guerra i la postguerra i l'amor com a tema transversal. Més que no pas un fragment nostàlgic i trist, «Propietats de la pena» és un al·legat esperançador que encoratja els valencians envers el sentiment de pàtria, on Estellés s'erigeix com a portaveu cultural del poble, com a encarregat de recuperar la dignitat col·lectiva dels valencians. Un poema emblemàtic d'aquest poemari, i que apareixerà també dins el *Mural del País Valencià*, és el que comença amb el verb sentencios «assumiràs la veu d'un poble».

NOTES:

Carbó, Ferran. «*Llibre de meravelles*: un retaule en forma de tríptic». A: *Com un vers mai no escrit: la poesia de Vicent Andrés Estellés en els anys cinquanta*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2009, p. 217-256.

Pérez Montaner, Jaume. «Poesia i record. A propòsit d'un poema del *Llibre de meravelles*». A: *El Mural com a fons. La poesia de Vicent Andrés Estellés*. València: Perifèric Edicions, 2009, p. 61-111.